

गृत्समद (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः । १ द्यावापृथिवी, २-३ इन्द्रस्त्वष्टा वा, ४-५ राका,
६-७ सिनीवाली, ८ लिङ्गोक्ताः । जगती, ६-८ अनुष्टुप्

अस्य मे द्यावापृथिवी ऋतायतो भूतमवित्री वचसः सिषासतः ।

ययोरायुः प्रतरं ते इदं पुर उपस्तुते वसूयुर्वी महो दधे ॥ २.०३२.०१

द्यावापृथिवी- हे द्यावापृथिव्यौ । ऋतायतः- प्रकृतिनियतिभूतसत्यमिच्छन्त्यौ । सिषासतः-
सम्भक्तुमिच्छन्त्यौ । अस्य- एतस्य । मे- मम । वचसः- स्तोतुः । अवित्री- अवित्र्यौ । भूतम्-
भवतम् । ययोः । आयुः- अन्नम् । प्रतरम्- प्रकृष्टतरं जायते । ते- द्यावापृथिव्यौ । उपस्तुते- श्रुतिभिः
स्तुते । वसूयुः- अन्नकामोऽहम् । वाम्- युवयोः । इदम्- एतत् । महः- माहात्म्यम् । पुरो दधे-
पुरस्करोमि ॥१॥

मा नो गुह्या रिप आयोरहन्दभन्मा न आभ्यो रीरधो दुच्छुनाभ्यः ।

मा नो वि यौः सख्या विद्धि तस्य नः सुम्नायता मनसा तत्त्वैमहे ॥ २.०३२.०२

आयोः- मनुष्यस्य । गुह्याः- अन्तर्हिताः । रिपः- हिंसाभावनाः । अहन्- प्रतिदिनम् । नः-
अस्मान् । मा दभन्- मा हिंसिषुः । नः- अस्मान् । दुच्छुनाभ्यः- दुष्टेभ्यो दुःखकरेभ्यः । मा रीरधः-
वशं मा नैषीः । रध्यतिर्वशागमने इति यास्कः । नः- अस्माकम् । सख्या- सख्यानि । मा वि यौः-
त्वत्तो मा वियुक्तानि कुरु । तस्य- तन्नो भावनम् । विद्धि- जानीहि । सुम्नायता- सुखमिच्छता ।
मनसा- चित्तेन । त्वा- भवन्तम् । तत् । ईमहे- याचामहे ॥२॥

अहेळता मनसा श्रुष्टिमा वह दुहानां धेनुं पिप्युषीमसश्चतम् ।

पद्याभिराशुं वचसा च वाजिनं त्वां हिनोमि पुरुहूत विश्वहा ॥ २.०३२.०३

अहेळता- अक्रोधेन । मनसा- चित्तेन । श्रुष्टिम्- सुखकरीम् । दुहानाम्- ज्ञानदोग्धीम् । पिप्युषीम्-
पूरयित्रीम् । असञ्चतम्- रागरहिताम् । धेनुं चिद्रश्मिप्रतीकभूताम् । आ वह । पुरुहूत- बहुभिर्हूत ।
विश्वहा- सर्वेष्वहःसु । पद्याभिः- गतिभिः । आशुम्- द्रुतम् । वचसा- मन्त्रेण । च । वाजिनम्-
बलिनम् । त्वाम्- भवन्तम् । हिनोमि- प्रेरयामि ॥३॥

राकामहं सुहवां सुष्टुती हुवे शृणोतु नः सुभगा बोधतु त्मना ।

सीव्यत्वपः सूच्याच्छिद्यमानया ददातु वीरं शतदायमुक्थ्यम् ॥ २.०३२.०४

अहम् । सुहवाम्- शोभनाह्वानाम् । राकाम्- पूर्णप्रकाशयुक्तचन्द्रयुक्तां निशां रसप्रदां
मनुष्यप्रज्ञामित्याध्यात्मिके । सुष्टुती- शोभनस्तुत्या । हुवे- आह्वये । सुभगा- सौभाग्यवती । नः-
अस्मान् । शृणोतु । त्मना- स्वतः । बोधतु । अच्छिद्यमानया- अविच्छिन्नया । सूच्या- सूक्ष्मबुद्ध्या ।
अपः- मूलशक्तिधाराः । सीव्यतु- सन्तनोतु । शतदायम्- प्रभूतसम्पद्युक्तम् । उक्थ्यम्- मन्त्रमयम् ।
वीरम्- वीर्यसम्पन्नं पुत्रम् । ददातु- यच्छतु ॥४॥

यास्तै राके सुमतयः सुपेशसो याभिर्ददासि दाशुषे वसूनि ।

ताभिर्नो अद्य सुमना उपागहि सहस्रपोषं सुभगे रराणा ॥ २.०३२.०५

राके । याः । ते- तव । सुपेशसः- शोभनरूपिण्यः । सुमतयः- शोभनभावनाः । याभिः । दाशुषे-
दात्रे । वसूनि- सम्पदः । ददासि- यच्छसि । ताभिः । नः- अस्मान् । सुभगे- सौभाग्यवति । अद्य-
इदानीम् । सुमनाः- शोभनचित्ता । सहस्रपोषम्- अनन्तपुष्टिम् । रराणा- ददती । उपागहि-
आगच्छ ॥५॥

सिनीवालि पृथुष्टुके या देवानामसि स्वसा ।

जुषस्व हव्यमाहुतं प्रजां देवि दिदिष्टि नः ॥ २.०३२.०६

सिनीवालि- शुक्लमिश्रिते सोमसम्बन्धिनि रसाधिदैवते । सिनी शुक्ला । वल मिश्रणे । । पृथुष्टुके-
पृथुसंहते । या । देवानाम् । स्वसा- भगिनी । असि- भवसि । आहुतम्- समर्पितम् । हव्यम् ।
जुषस्व- सेवस्व । देवि- द्योतनशीले । नः- अस्मभ्यम् । दिदिङ्ङिढ- उपचिनु । दिह उपचये ॥६॥

या सु॒बा॒हुः स्व॒ङ्गुरिः सु॒षूमा॑ बहु॒सूवरी॑ ।

तस्यै॑ वि॒श॒प॒न्त्यै॑ ह॒विः सि॒नीवा॒ल्यै जु॒होत॑न ॥ २.०३२.०७

या । सुबाहुः- शोभनबाहुः । स्वङ्गुरिः- शोभनाङ्गुलिः । सुषूमा- सुष्ठु प्रसवित्री । षूङ् प्राणिप्रसवे ।
बहुसूवरी- बह्वीनां सवित्री । तस्यै । विशपन्त्यै- प्रजानां पालयित्र्यै । सिनीवात्यै- शुक्लमिश्रितायै
सोमसम्बन्धिन्यै रसाधिदेवतायै । हविः- हव्यम् । जुहोतन- समर्पयत ॥७॥

या गु॒ङ्गूया॑ सि॒नीवा॒ली या रा॒का या सर॑स्वती ।

इन्द्रा॑णीम॒ह ऊ॒तये॑ वरुणा॒नी स्व॒स्तये॑ ॥ २.०३२.०८

या । गुङ्गूः- कुहूः । नवेन्दुकलामावास्या । या । सिनीवाली- शुक्लमिश्रिता सोमसम्बन्धिनी
रसाधिदेवता । सिनी शुक्ला । वल मिश्रणे । या । राका- शोभनदायिनी । रा दाने । या । सरस्वती-
रसचोदयित्री । इन्द्राणीम्- ईशनाधिदेवताम् । ऊतये- रक्षायै । वरुणानीम्- ऋताधिदेवताम् ।
स्वस्तये- मङ्गलाय । अहे- आह्वये ॥८॥